

Δεύτερη Ζωή: Πέντε πρώην πνινοτροφεία της Ηπειρωτικής Υπαιθρου
ως ενεργοποιητές των Διεργασιών της Μνήμης

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Πολυτεχνική Σχολή Ιωαννίνων, Φεβρουάριος 2024

Ασπασία Παπαχρήστου
Επιβλ. καθηγήτρια: Αικατερίνη Κοτζιά

Η οικονομία του νομού Ιωαννίνων βασίζεται στην κτηνοτροφία, την γεωργία και τον δασικό πλούτο. Ο κλάδος της πτηνοτροφικής παραγωγής αναπτύσσεται δυναμικά από τις αρχές της δεκαετίας του '50. Συμβάλλει τόσο στην οικονομία, όσο και στην απασχόληση ενός μεγάλου ποσοστού ανθρώπων. Το μικροκλίμα της περιοχής, οι άφθονοι υδάτινοι πόροι, καθώς και η μακροχρόνια παράδοση εκτροφής ζώων συνεργούν στην επιτυχή εξέλιξη του κλάδου. Οι ουσιώδεις γνώσεις των αναγκών και των απαιτήσεων της εκτροφής μεταδίδονται από τη μια γενιά στην επόμενη. Με άλλα λόγια, η πτηνοτροφία αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο του κοινωνικού, οικονομικού και πολιτιστικού χαρακτήρα του τόπου.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η κερδοφορία των πτηνοτροφικών μονάδων οδήγησε στον άμετρο πολλαπλασιασμό τους. Η τοποθέτηση των μονάδων έγινε χωρίς τον απαιτούμενο χωρικό σχεδιασμό καθορισμού χρήσεων, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Η λανθασμένη διαχείριση των στερεών και υγρών αποβλήτων αποτελούν μια από τις κύριες αιτίες ρύπανσης του υδροφόρου ορίζοντα και του εδάφους.

Ακόμη, το συνοθήλευμα χρήσεων γης στην ευρύτερη περιοχή και εντονότερα εντός των οικισμών, προκάλεσε σύγκρουση και έντονη δυσaréσκεια. Για την μετρίαση των προβλημάτων και την διαφύλαξη των οικισμών, αλλά και του ευαίσθητου οικοσυστήματος κρίθηκε αναγκαία η λήψη των απαραίτητων αποφάσεων.

Η ευρύτερη περιοχή του Λεκανοπεδίου απαρτίζεται από σημαντικά ενδιαιτήματα στα οποία συγκεντρώνονται σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας. Περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, ένα αισθητικό δάσος, εκτάσεις χαρακτηρισμένες ως τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ζώνη οικιστικού ελέγχου. Ως επακόλουθο, το δίκτυο Natura 2000 και οι αρμόδιοι φορείς που ευθύνονται για τη προστασία τους, δέχονται πολλαπλές πιέσεις σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.

Οι συστηματικές απόπειρες που έγιναν για την διακοπή της λειτουργίας των πτηνοτροφείων σε συγκεκριμένες ζώνες του Λεκανοπεδίου και η απαγόρευση της λειτουργίας τους εντός των οικισμών επιφέρουν μια οικονομική αστάθεια. Η μοναδική λύση για την αποκατάσταση των πτηνοτρόφων ήταν η μετεγκατάσταση. Μια ανασκόπηση όλων των

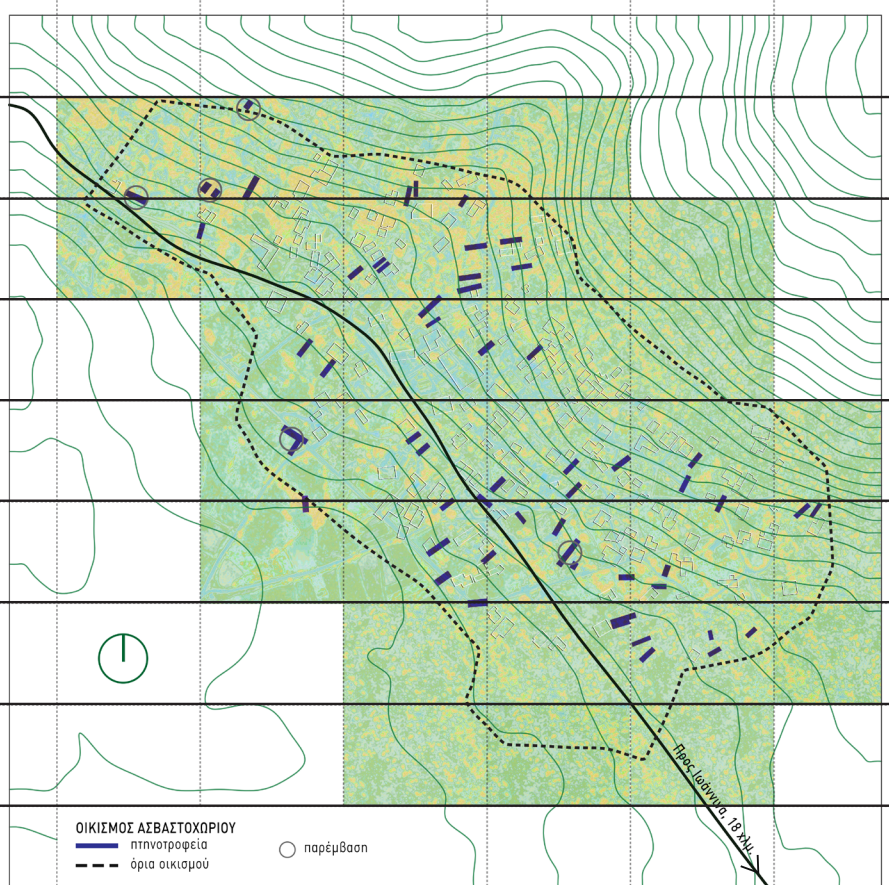
παραπάνω το 2015, φανερώνει τη δυσκολία καθότι η οικονομική επιβάρυνση και οι διοικητικές διαδικασίες παρακώλυσαν την διαδικασία. Ως συνέπεια αυτού, ήταν η απώλεια της κυρίας πηγής εισοδήματος για ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων και η αισθητική υποβάθμιση της περιοχής λόγω των πτηνοτροφικών εγκαταστάσεων που παρέμειναν ανεκμετάλλευτες καταλήγοντας ερείπια. Αμέτρητα πτηνοτροφεία μετατράπηκαν σε πρόχειρες αποθήκες. Η ανάκαμψη του κλάδου προϋποθέτει την αποδοχή και αφομοίωση των νέων κανονισμών. Στις περιπτώσεις που είναι εφικτό, τα υφιστάμενα πτηνοτροφεία εκσυγχρονίζονται και αυτοματοποιούνται ώστε να πληρούν τα νέα κριτήρια. Ωστόσο, πολλά είναι αυτά που παραμένουν ανεκμετάλλευτα.

Για να γίνει περισσότερο κατανοητή η επιρροή του παραπάνω ζητήματος στη ζωή των ανθρώπων που βιοπορίζονταν από τον πτηνοτροφικό κλάδο, γίνεται ένας παραλληλισμός με τον μύθο της Ιφιγένειας. Κοινή παράμετρος που εντοπίζεται και στις δύο περιπτώσεις είναι η προσωπική θυσία για το συλλογικό όφελος. Στην ελληνική μυθολογία η Ιφιγένεια ήταν μία από τις κόρες του Αγαμέμνονα και της Κλυταιμνήστρας,

γνωστή κυρίως από τη θυσία της στην Αυλίδα.

Ο Αγαμέμνων είχε προκαλέσει την οργή της θεάς Αρτέμιδας σκοτώνοντας το ιερό ελάφι της, με αποτέλεσμα η θεά να προκαλέσει άπνοια και να μη μπορεί να αποπλεύσει ο στόλος των Αχαιών από την Αυλίδα για την Τροία. Ρώτησαν τον μάντη Κάλχα τι έπρεπε να κάνουν κι εκείνος απάντησε ότι η οργή της θεάς θα έφευγε μόνο αν ο Αγαμέμνων θυσίαζε τη θυγατέρα του, την Ιφιγένεια.

Βασική σχεδιαστική παράμετρο αποτελεί το στοιχείο της παρατήρησης και η “ανύψωση”. Στη σκηνή της θυσίας, ο Αχαϊκός στρατός παρακολουθεί την Ιφιγένεια περιμετρικά του βωμού. Μερικοί από τους Θεούς του Ολύμπου είναι παρόντες.

ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΑΣΒΑΣΤΟΧΟΡΙΟΥ
πληντροφεία
όρια οικισμού

○ παρέμβαση

Σύνδεση με τον μύθο της Ιφιγένειας

#1 Η απεικόνιση των πτηνοτροφείων ως βασικό μέρος της οικονομίας του νομού, εκπροσωπώντας παράλληλα τον παραδοσιακό τρόπο ζωής πολλών ανθρώπων.

#2 Οι πτηνοτροφικές μονάδες επηρεάζονται άμεσα από τους περιβαλλοντικούς κανονισμούς που προκύπτουν, στοχεύοντας στην εξισορρόπηση της κατάστασης.

Με τη λανθασμένη ενέργειά του, ο Αγαμέμνωνς προκαλεί την οργή της θεάς Άρτεμις. Προκύπτει η ανάγκη για μία θυσία, προκειμένου να εξευμενιστεί η θεά.

#3 Λόγω της πίεσης που δέχονται οι αρμόδιοι φορείς, επιβάλλεται η διακοπή λειτουργίας των πτηνοτροφείων. Θυσιάζεται η ευημερία των κατοίκων, οι οποίοι κάνουν το μέσο βιοπορισμού.

Παρά τους ενδοιασμούς και λόγω της πίεσης που δέχτηκε από το στράτευμα, ο Αγαμέμνωνς αποφασίζει να προβεί στη θυσία της Ιφιγένειας.

#4 Οι περισσότερες μονάδες εγκαταλείπονται, ενώ άλλες καταλαμβάνουν νέες χρήσεις. Ορισμένοι είχαν την δυνατότητα να ανταπεξέλθουν οικονομικά και να μετακινήσουν τις επιχειρήσεις τους.

Στην πρώτη εκδοχή του μύθου, η Ιφιγένεια σώζεται από τον θωμό και μεταφέρεται στον ναό της θεάς όπου ξεκινάει μια νέα ζωή.

#5 Η ανέγερση νέων πτηνοτροφείων, αλλά και η επέκταση των υφιστάμενων συνεπάγεται τον συμβιβασμό με τους κανονισμούς που θέτουν οι αρμόδιοι φορείς.

Η Ιφιγένεια έμεινε πολύ καιρό ως ιέρεια της Αρτέμιδος. Είχε ως αποστολή να θυσιάζει όποιον ξένο έφτανε στη χώρα. Αν και ο νέος της ρόλος ήταν δύσκολος, όφειλε να συμβιβαστεί.

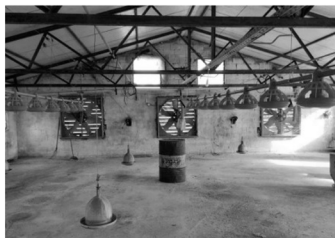
Τοποθεσίες

Φωτογραφίες εξωτερικού χώρου διαφόρων πτηνοτροφείων.

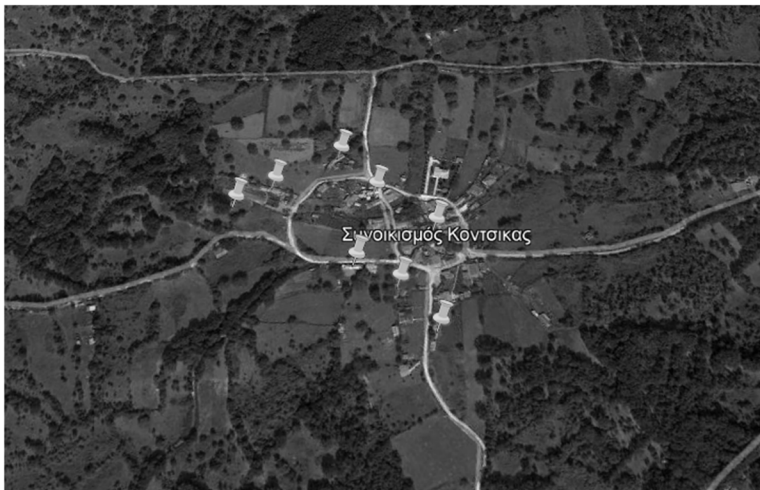

Φωτογραφίες εσωτερικού χώρου διαφόρων πτηνοτροφείων.

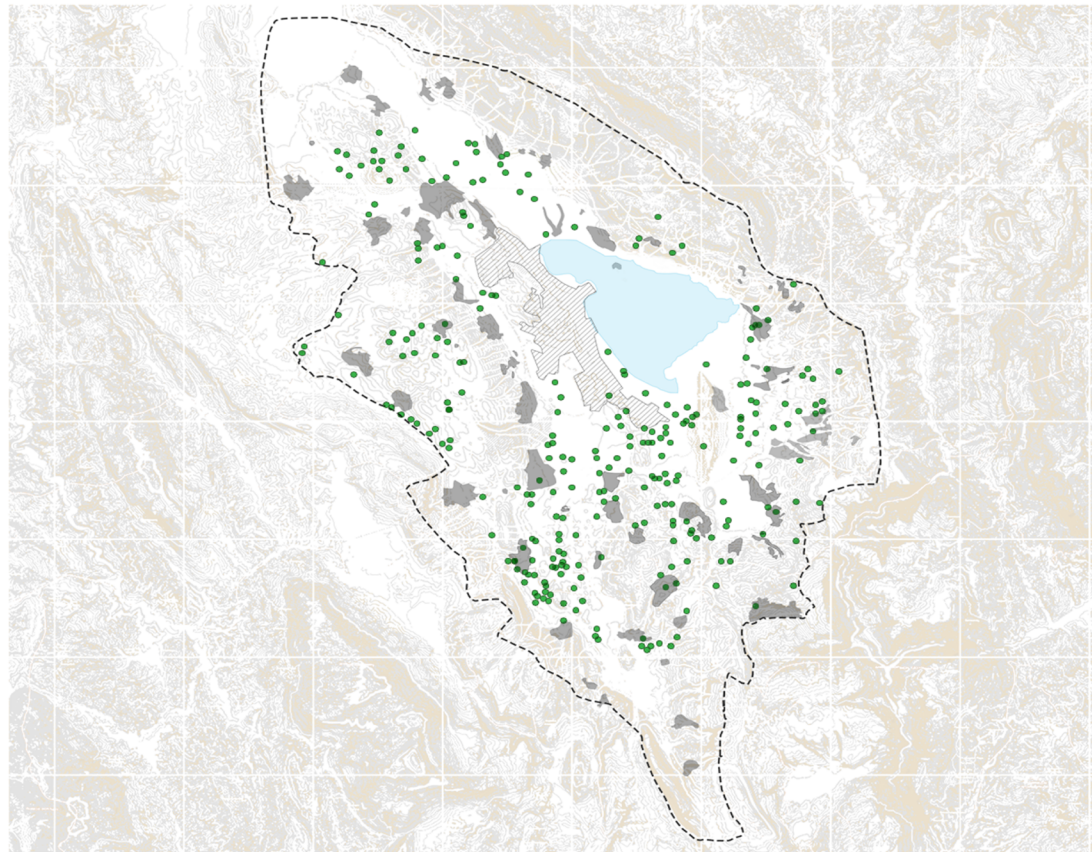

Πτηνοτροφεία εντός του οικισμού Κόντσικας.

Αριστερά: Ποσοτικό διάγραμμα πτηνοτροφικών μονάδων, Ιωάννινα
Δεξιά: Χάρτης περιοχών Natura 2000

ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1970 ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

1992

1995

1998

1970 Ανάπτυξη του κλάδου της πτηνοτροφίας. Αποτελεί με άλλα λόγια, ακρογωνιαίο λίθο της τοπικής οικονομίας και παράδοσης.

1992 Πρόταση ένταξης της λίμνης Παμβώτιδας και της ευρύτερης περιοχής του Λεκανοπεδίου Ιωάννινων στο δίκτυο Natura 2000.

1995 Η Ελληνική κυβέρνηση υποβάλλει τον πρώτο κατάλογο προστατευόμενων περιοχών στην Ευρωπαϊκή επιτροπή.

1998 Έγκριση του καταλόγου.

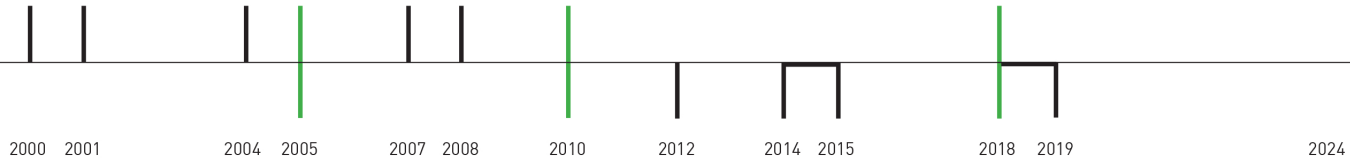
2000 Η Ελληνική κυβέρνηση ιδρύει τους φορείς διαχείρισης της λίμνης Παμβώτιδας, του εθνικού δρυμού Ζαγορίου και του εθνικού δρυμού Πίνδου.

2001 Έγκριση ΕΜΠ και θεσμοθέτηση του προτεινομένου ΠΔ.

2004 Έναρξη σχεδίου διαχείρισης της λίμνης Παμβώτιδας.

2005 Υλοποίηση της πρώτης φάσης του εθνικού σχεδίου δράσης για την προστασία της λίμνης.

+ Απαγόρευση ανέγερσης νέων πτηνοτροφείων στο Λεκανοπέδιο.
+ Απαγόρευση επέκτασης των υφιστάμενων πτηνοτροφείων.

2007 Ακύρωση ΕΜΠ.

2008 Έναρξη ρυθμιστικού Σχεδίου Προστασίας Περιβάλλοντος Ιωαννίνων - Α' Φάση (αξιολόγηση ενδαιτημάτων κλωρίδας και πανίδας)

2010 Σύσταση νέου ΠΔ (πέμπτη εκδοχή) μετά από αρκετή καθυστέρηση.
+ Διακοπή της λειτουργίας των υφιστάμενων πτηνοτροφείων στις υποζώνες του Γ2.

2012 + Νομοθεσία που επιβάλλει την απομάκρυνση των πτηνοτροφείων εκτός των οικισμών. (400 μ.)

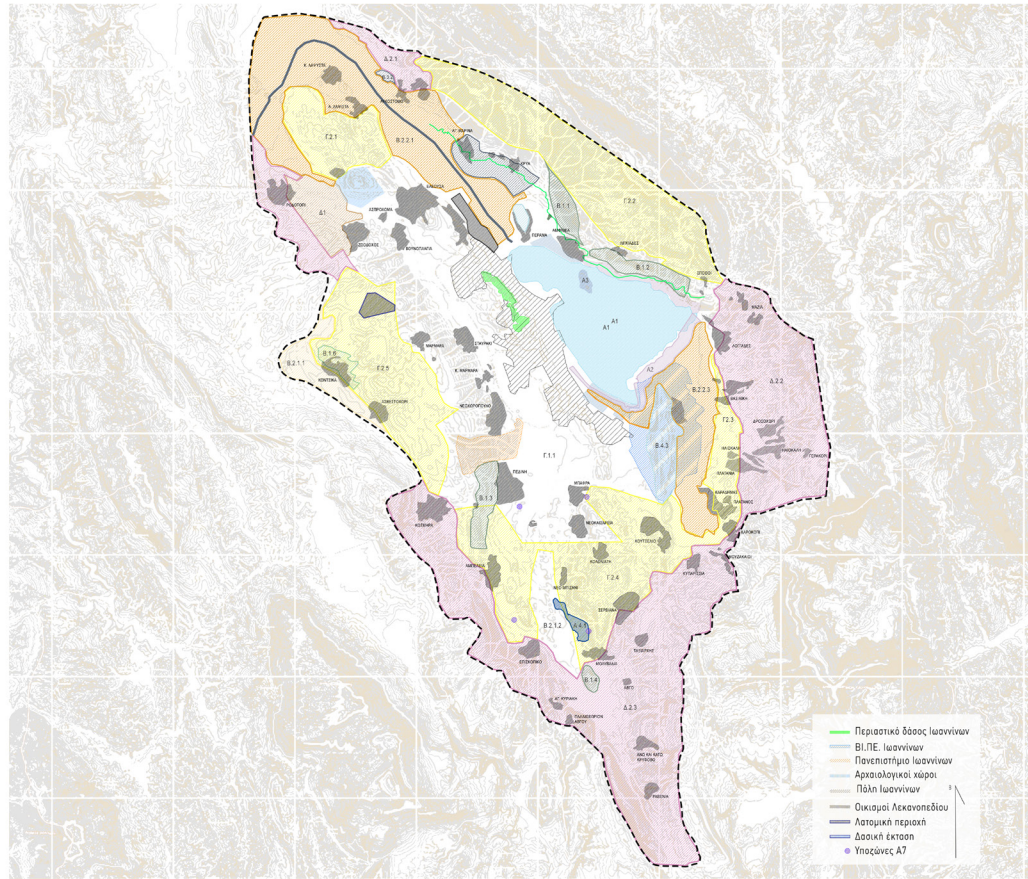
2014 + Νομοθεσία που επιβάλλει την απομάκρυνση των πτηνοτροφείων εκτός των οικισμών. (1 κλμ.)

2015 Φανερή αδυναμία μετεγκατάστασης των πτηνοτροφικών μονάδων.

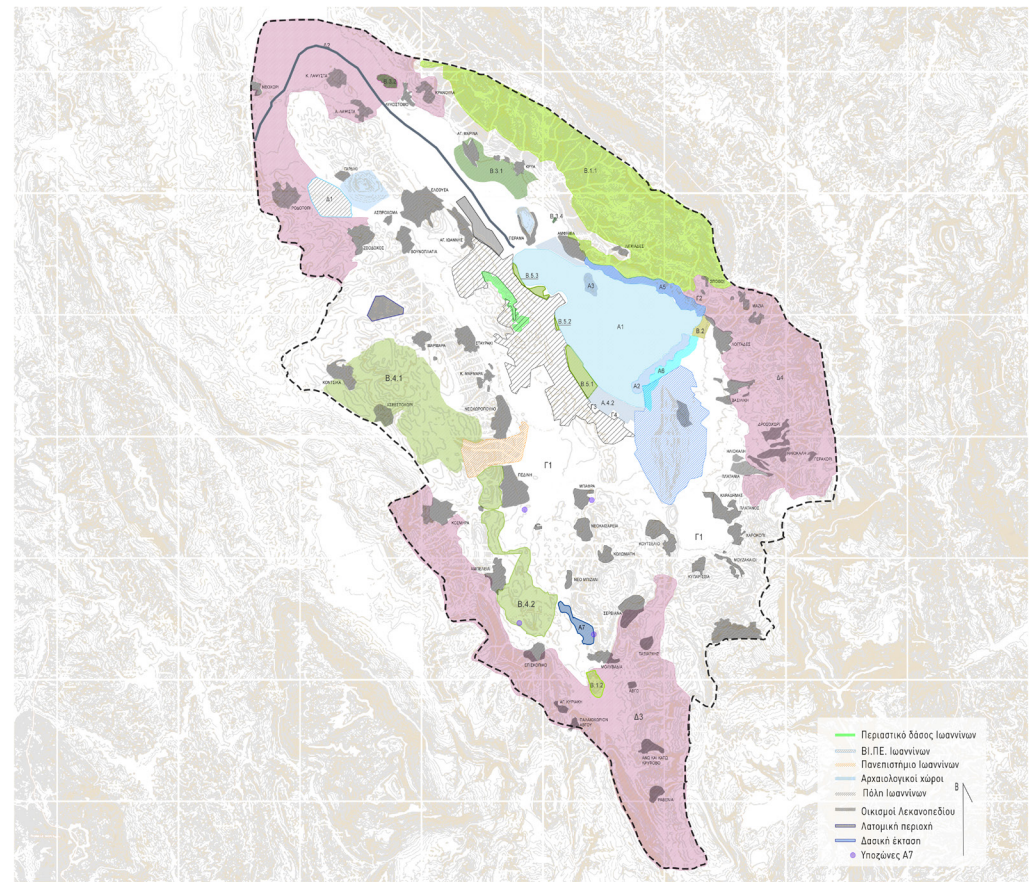
2018 Σύσταση νέου ΠΔ (έκτη εκδοχή) και έναρξη δημόσιας διαβούλευσης.

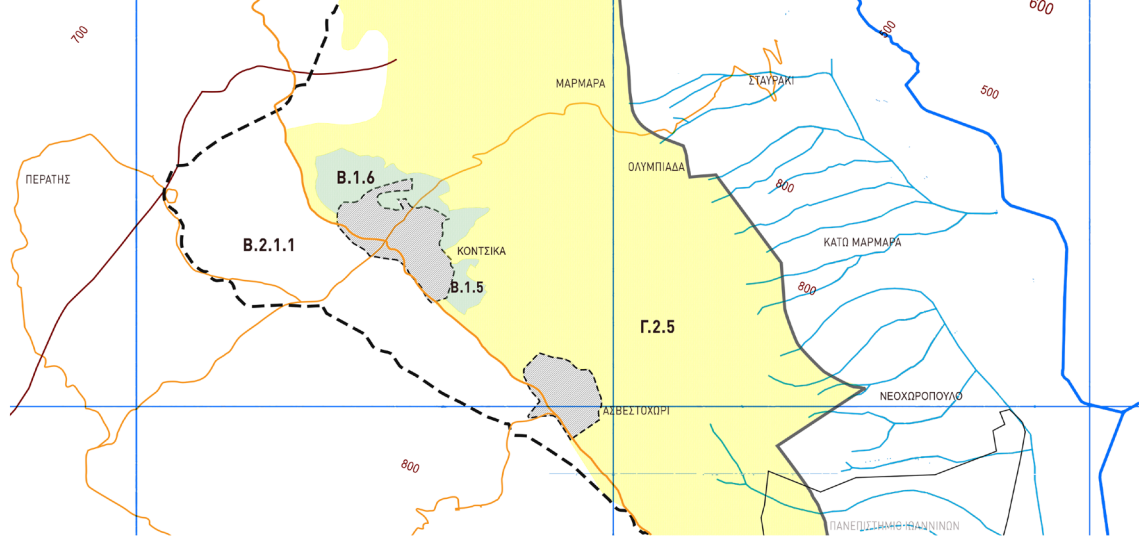
+ Διακοπή της λειτουργίας των υφιστάμενων πτηνοτροφείων στις υποζώνες
+ Απαγόρευση ανέγερσης νέων πτηνοτροφείων.
+ Απαγόρευση επέκτασης των υφιστάμενων πτηνοτροφείων.

2019 Ολοκλήρωση δημόσιας διαβούλευσης. Με το νέο ΠΔ τίθενται οι βάσεις για την αποτελεσματική προστασία του οικοσυστήματος στην περιοχή των Ιωαννίνων, από το οποίο εξαρτάται άμεσα η ποιότητα ζωής των ανθρώπων.

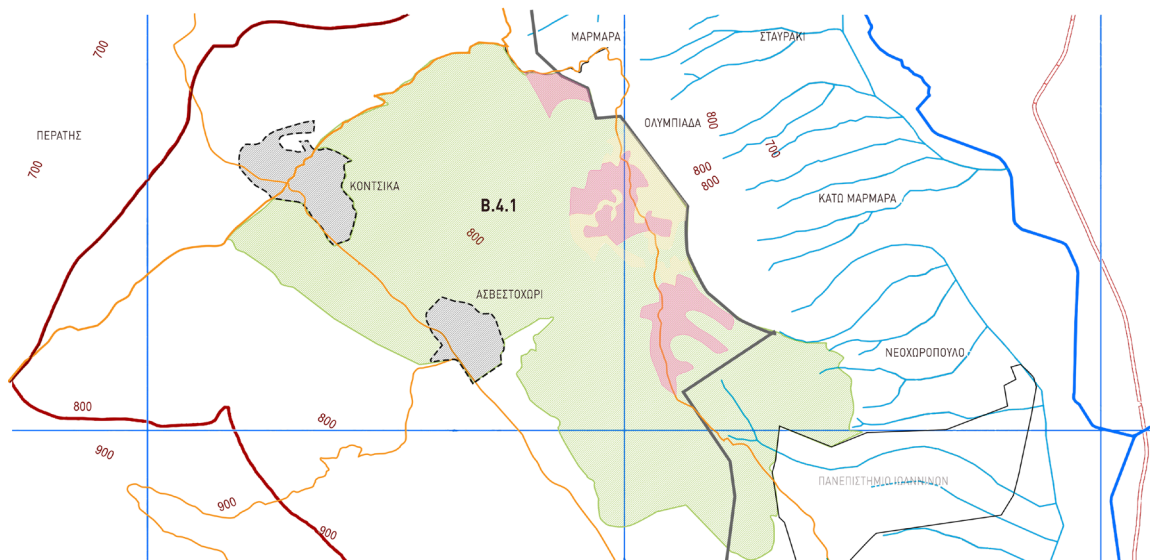

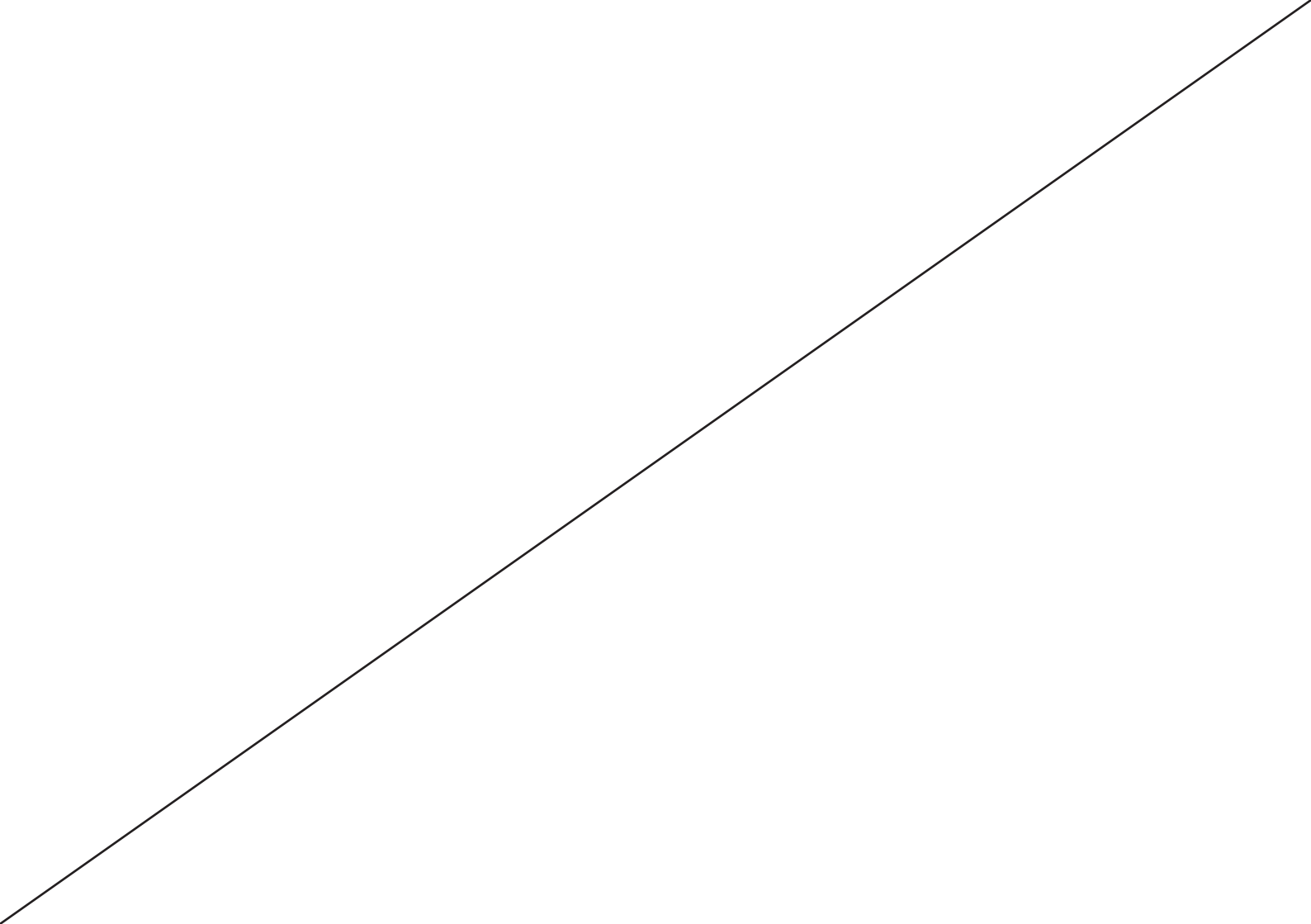
Χάρτες ΠΔ 2010, 2014 σε σειρά

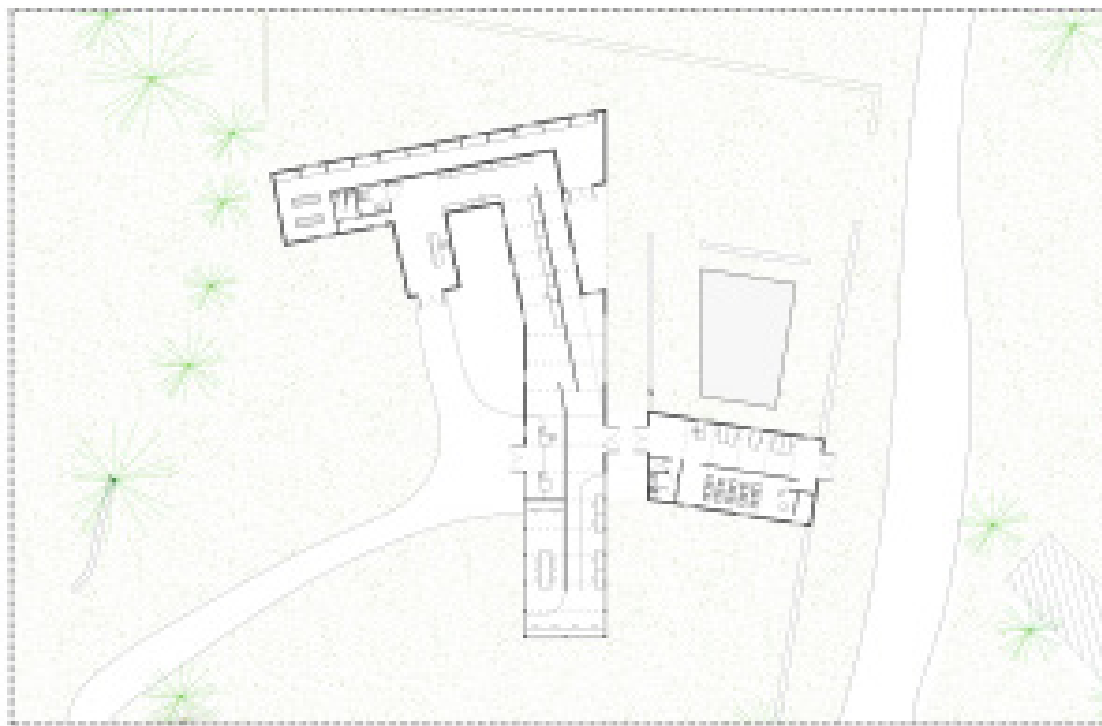
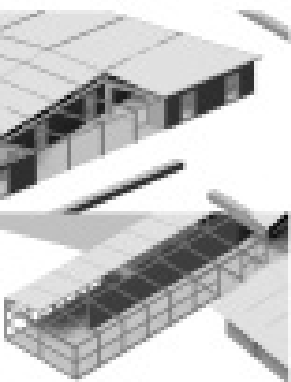
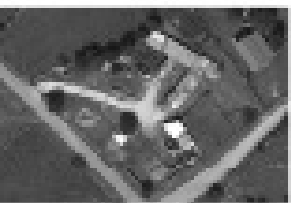

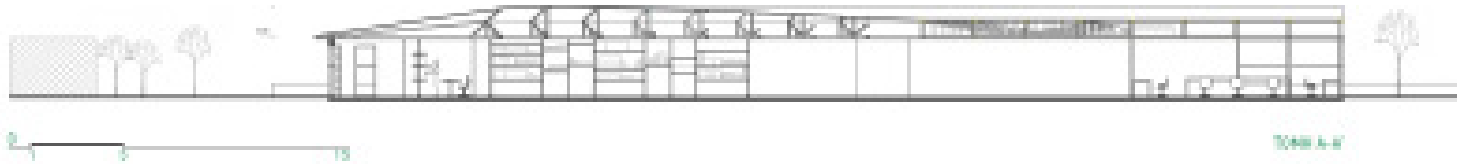
Πιθανά σημεία παρέμβασης

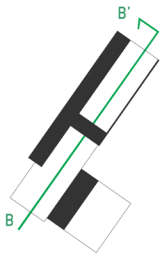

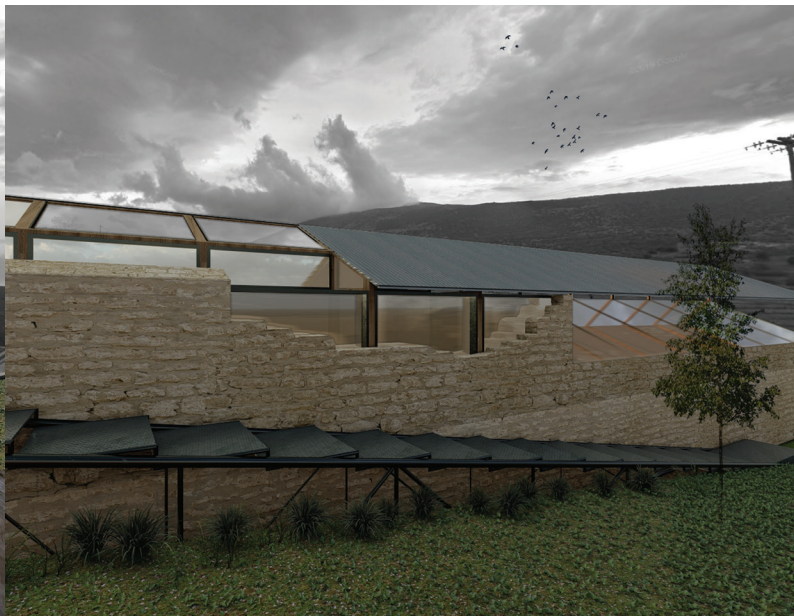
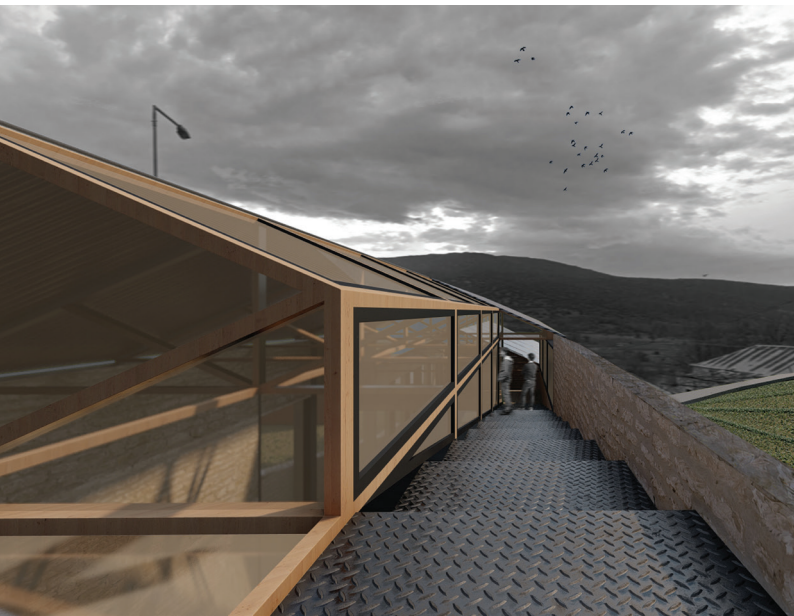
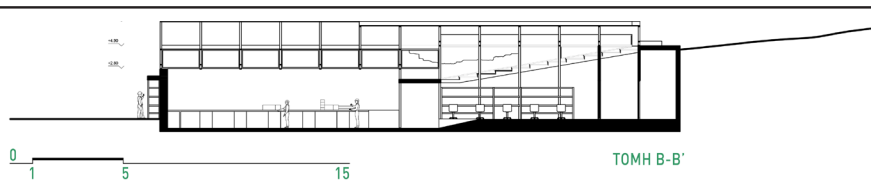
#1

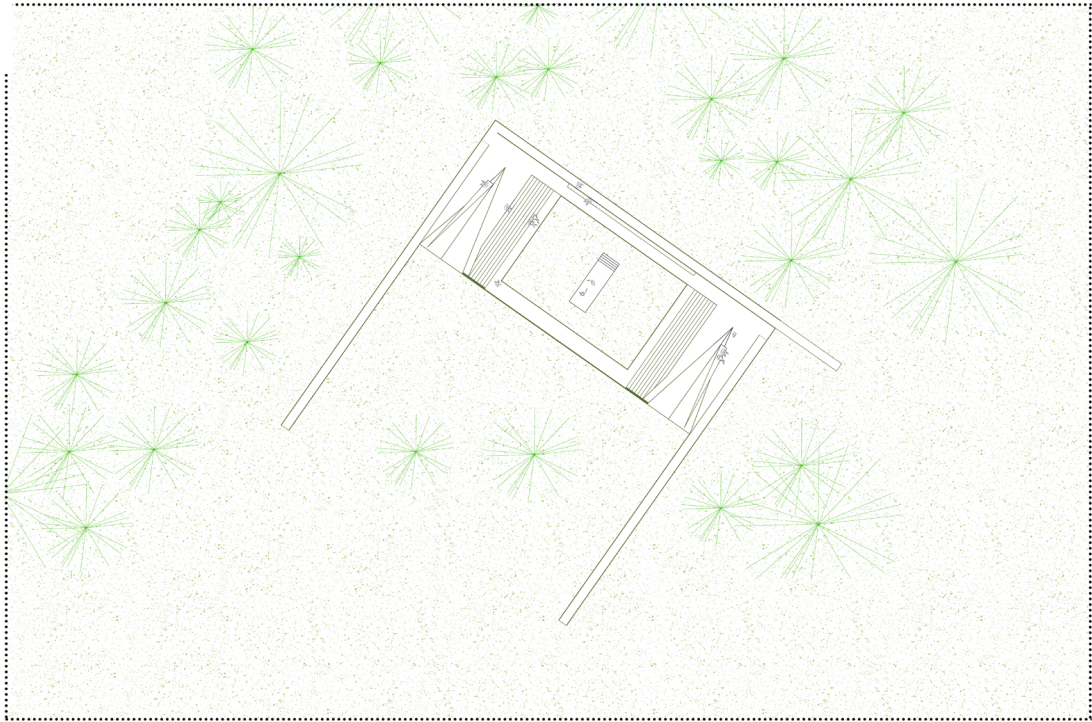
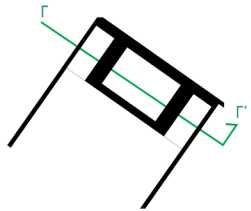
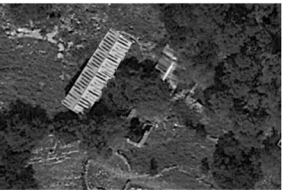

#2

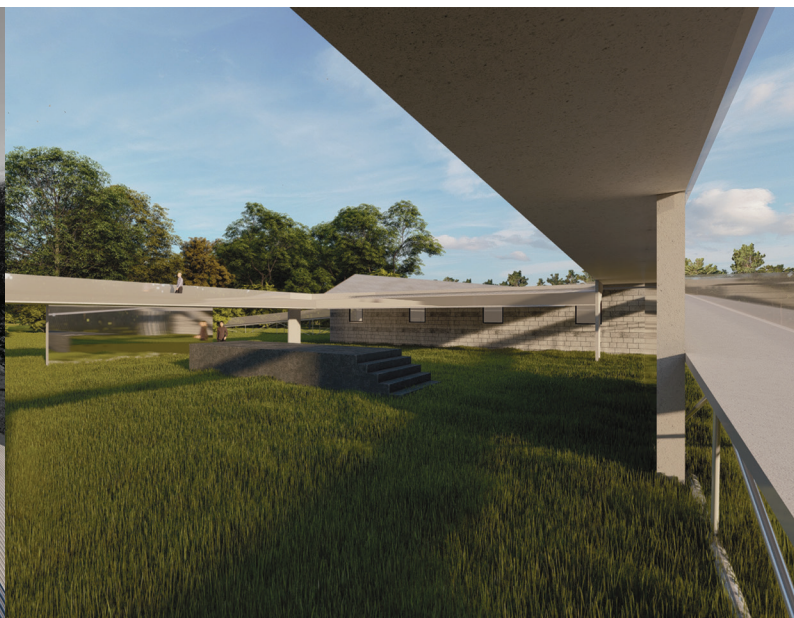
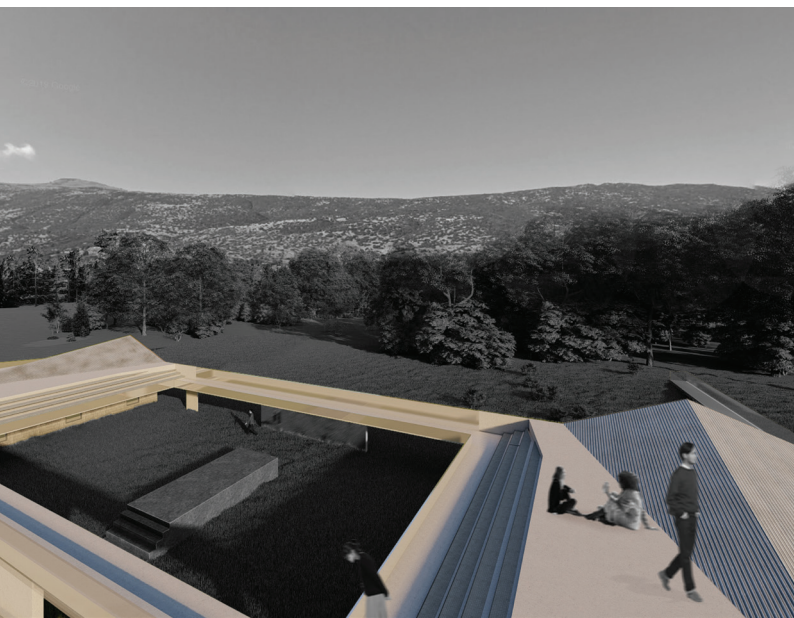
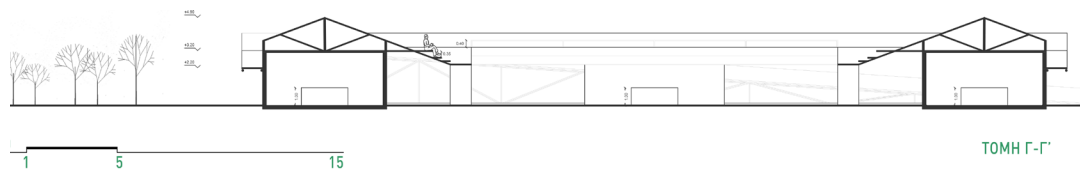

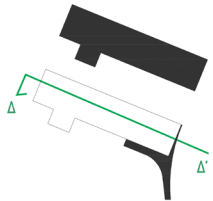
#3

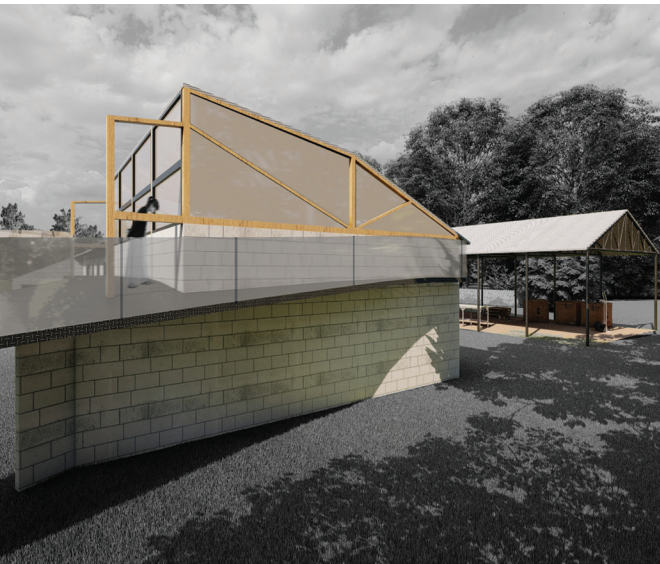
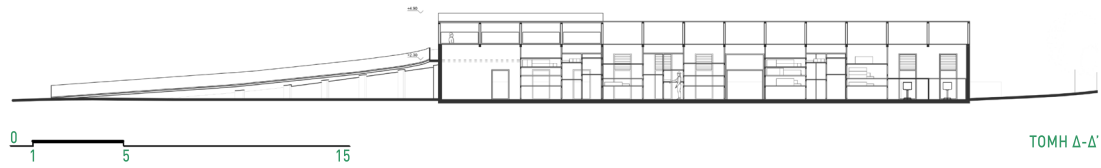

0
1 5 15

#4

#5

